

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Annotation: HR 2007-07-13

Heerma van Voss, G.J.J.

Citation

Heerma van Voss, G. J. J. (2008). Annotation: HR 2007-07-13. *Nederlandse Jurisprudentie*, 38, 4483-4494. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/13552>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/13552>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

NJ 2008, 464

HOGE RAAD (CIVIELE KAMER)

13 juli 2007, nr. C05/288HR

(Mrs. D.H. Beukenhorst, A.M.J. van Buchem-Spapens, J.C. van Oven, F.B. Bakels, W.D.H. Asser; plv. P-G De Vries Lentsch-Kostense)

m.nt. prof. mr. Heerma van Voss onder NJ 2008, 465 RvdW 2007, 689

JOL 2007, 512

LJN BA7355

BW art. 7:658; Arbobesl. art. 3.11, 3.26

Arbeidsongeval op bouwplaats; zorgplicht werkgever ex art. 7:658 lid 1 BW in licht van Arbeidsomstandighedenbesluit.

Het hof heeft blijk gegeven van een onjuiste opvatting omtrent hetgeen de zorgplicht van art. 7:658 lid 1 BW in het licht van art. 3.11 jo. art. 3.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit voor een werkgever als thans verweerster in cassatie meebrengt door te oordelen dat verweerster niet gehouden was ter plaatse (bouwplaats voor nieuwbouwwoningen) voorzorgsmaatregelen te nemen teneinde het onderhavige ongeval (stucadoor verstapt zich door niveauverschil van 30 cm naast de voordeurdrempel van woning) te voorkomen. De werkgever moet rekening houden met het algemene ervaringsfeit dat ook in het werk ervaren en met de desbetreffende werkomstandigheden bekende werknemers niet steeds de noodzakelijke voorzichtigheid zullen betrachten.

Een stucadoor, hierna: de werknemer, heeft zich op een bouwterrein bij het verlaten van de nieuwbouwwoning waarin hij stucwerkzaamheden had verricht verstapt, waardoor hij zijn linkerenkelbanden heeft gescheurd, hetgeen uiteindelijk heeft geleid tot rolstoelafhankelijkheid en daarmee tot arbeidsongeschiktheid. De werknemer heeft zijn werkgever aangesproken tot schadevergoeding op de voet van art. 7:658 BW. Hij heeft daaraan ten grondslag gelegd dat het ongeval hem is overkomen doordat de grond voor de woning niet was geëgaliseerd, waardoor er tussen de drempel en het maaiveld een niveauverschil van 30 cm zat en dat de werkgever (aldus) niet heeft voldaan aan zijn zorgplicht door ter plaatse geen voorzorgsmaatregelen te nemen teneinde ongevallen als de onderhavige te voorkomen. Het hof heeft geoordeeld dat de werkgever daartoe niet was gehouden. Het middel klaagt dat het hof heeft blijk gegeven van een onjuiste opvatting omtrent hetgeen de zorgplicht van art. 7:658 lid 1 BW in het licht van art. 3.11 in verbinding met art. 3.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit voor een werkgever in een geval als dit meebrengt.

Deze klacht slaagt op grond van het volgende. Art. 3.11 schrijft voor dat vloeren van arbeidsplaatsen zoveel mogelijk vrij van oneffenheden en gevaarlijke hellingen dienen te zijn en krachtens art. 3.26 is dit voorschrift van toepassing op bouwplaatsen. Een niveauverschil van 30 cm naast de voordeurdrempel is te beschouwen

als een oneffenheid die ingevolge art. 3.11 zoveel mogelijk moet worden vermeden. Voorts geldt dat, óók indien zoals het hof heeft aangenomen zulke niveauverschillen behoren tot de normale werkomstandigheden op dergelijke bouwplaatsen, een werkgever als in het onderhavige geval op grond van het genoemde specifieke veiligheidsvoorschrift in het Arbeidsomstandighedenbesluit alsmede op grond van art. 7:658 lid 1 BW zodanige maatregelen dient te treffen of aanwijzingen dient te geven als redelijkerwijs nodig zijn om te voorkomen dat een werknemer als in het onderhavige geval als gevolg van een dergelijk niveauverschil schade lijdt. Het hof kent bij de beantwoording van de vraag welke maatregelen of aanwijzingen in het licht van het genoemde specifieke veiligheidsvoorschrift in het Arbeidsomstandighedenbesluit redelijkerwijs van de werkgever mochten worden gevegd, beslissende betekenis toe aan de voorzichtigheid die mocht worden verwacht van de werknemer in een situatie die, ook al moge zij volgens het hof gebruikelijk zijn, niet in overeenstemming was met de genoemde veiligheidsvoorschriften. Daarmee miskent het hof dat bij de beantwoording van genoemde vraag tot uitgangspunt heeft te dienen dat het de werkgever is die rekening moet houden met het algemene ervaringsfeit dat ook in het werk ervaren en met de desbetreffende werkomstandigheden bekende werknemers niet steeds de noodzakelijke voorzichtigheid zullen betrachten.

W.J. Van Veghel, te Heesch, gemeente Bernheezee, eiser tot cassatie, adv. mr. S.F. Sagel, tegen

Hendriks Bouwbedrijf Oss B.V., te Oss, verweerster in cassatie, adv. mr. J. van Duijvendijk-Brand.

Hof:

4. De beoordeling

4.1. Het gaat in dit hoger beroep om het volgende.

4.1.1. Van Veghel is op 29 september 1997 krachtens een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd tot 1 oktober 1998 als tegelzetter/stucadoor in dienst getreden van Hendriks. Op 5 januari 1998 is Van Veghel tijdens de eerste dag van zijn werkzaamheden op een bouwplaats te 's Hertogenbosch van nieuwbouwwoningen een ongeval overkomen. Na zijn stucwerkzaamheden in een nieuwbouwwoning te hebben voltooid, waarin hij via de achterdeur was binnengegaan, verliet hij de woning via de voordeur, daarbij zijn gereedschap meenemend en een kuip met het restant van de specie voor zich uitdragend. Bij het verlaten van de woning verstapte Van Veghel zich, verzwikte zijn linkerenkel, waarbij zijn enkelbanden zijn gescheurd. Na het ongeval is de enkel in het gips gezet, vervolgens is een posttraumatische spierdystrofie opgetreden, met als gevolg dat Van Veghel eind 1998 rolstoelafhankelijk is geworden. Eind 1999, begin 2000 heeft Van Veghel een drietal infarcten gekregen met onder meer als gevolg uitval van de rechter lichaamshelft.

Van Veghel is sedert 5 januari 1998 arbeidsongeschikt, na de wachttijd is hem een WAO-uitkering naar de arbeidsongeschiktheidsklasse van 80–100% toegekend.

Tot zover de ook in hoger beroep vaststaande feiten.

4.1.2. Van Veghel heeft op grond van art. 7:658 Burgerlijk Wetboek Hendriks aansprakelijk gesteld en – na wijziging van eis bij repliek – gevorderd Hendriks te veroordelen tot betaling van € 122.37,63 volgens de door hem in het geding gebrachte schadestaat (productie 29), met rente en kosten.

Hendriks heeft de vorderingen gemotiveerd weersproken.

4.1.3. De kantonrechter heeft de werkgever aansprakelijk geacht omdat van Hendriks redelijkerwijs verlangd had kunnen worden dat zij het hoogteverschil tussen de nieuwbouwwoning en de bodem van de bouwplaats had kunnen ophogen of anderszins veilig overbruggen.

De kantonrechter gaat daarbij uit van de onvoldoende weersproken stelling van Van Veghel dat de grond voor de woning niet was geëgaliseerd en niet op het niveau van de drempel van de woning lag, doch 30 cm lager, resulterend in een afstap(je) naar het maaiveld. De kantonrechter heeft Hendriks veroordeeld tot betaling van een schadevergoeding van € 53.343,96 met wettelijke rente.

Hendriks kan zich met die uitspraak niet verenigen.

4.2.1. Hendriks heeft drie grieven tegen het vonnis aangevoerd.

Grief I bestaat uit twee onderdelen en is gericht tegen rechtsoverweging 7 van het beroepen vonnis.

Zij bestrijdt de volledigheid van de door de kantonrechter genoemde uitgangspunten voor de beoordeling of de werkgever aansprakelijk is ex. art. 7:658 BW en voegt daaraan toe dat de werkgever evenmin aansprakelijk is indien de redelijkerwijs door de werkgever te nemen voorzorgsmaatregelen een ongeval, zoals zich heeft voorgedaan, toch niet hadden kunnen voorkomen. Zij meent (subsidiar) dat daarvan in ieder geval sprake is.

In het tweede onderdeel van de grief stelt zij dat de bewijslast ten aanzien van het nakomen van de zorgplicht in dit geval bij rechterlijk vermoeden of op grond van de redelijkheid en billijkheid op Van Veghel had moeten worden gelegd.

In de toelichting op de grief gaat Hendriks nader in op de bewijslast ten aanzien van de toedracht van het ongeval, en stelt zij dat de kantonrechter terzake ongenueanceerd heeft overwogen. Voorts stelt zij dat de door Hendriks gestelde toedracht als uitgangspunt kan worden genomen en dat Van Veghel zo nodig tot tegenbewijs kan worden toegelaten.

Deze grief heeft Van Veghel gemotiveerd weersproken.

4.2.2. Het hof kan zich verenigen met de door de kantonrechter in rechtsoverweging 7 geformuleerde uitgangspunten voor de beoordeling of sprake is van een aansprakelijkheid van de werkgever op grond van art. 7:658 Burgerlijk Wetboek.

Daaraan kan worden toegevoegd, dat de werkgever eveneens niet aansprakelijk is te achten voor de gevolgen van een bedrijfsongeval, indien bij het treffen van de redelijkerwijs te nemen voorzorgsmaatregelen door de werkgever, het desbetreffende ongeval toch zou hebben plaatsgevonden. Dit betreft een verdere uitwerking van de aansprakelijkheid zoals deze in art. 7:658 BW is geformuleerd. Hendriks laat evenwel na aan te geven op welke maatregelen zij doelt en of die maatregelen, als deze waren getroffen, niettemin het ongeval niet hadden kunnen voorkomen. In zoverre kan dit onderdeel van de grief geen doel treffen.

4.2.3. Het tweede onderdeel van de grief faalt eveneens. De kantonrechter heeft terecht overwogen dat de stelplicht en de bewijslast voor de toedracht van het ongeval in beginsel ligt op de werknemer maar dat de werkgever feiten dient te stellen en bij betwisting te bewijzen op grond waarvan kan worden aangenomen dat zij aan haar zorgplicht, voorzover redelijkerwijs nodig, heeft voldaan. Hendriks heeft geen argumenten aangevoerd op grond waarvan in dit geval sprake zou zijn van een rechterlijk vermoeden dat de door haar gestelde toedracht van het ongeval juist zou zijn, noch feiten gesteld op grond waarvan in dit geval de bewijslastverdeling over de toedracht, dan wel met betrekking tot het nakomen van de zorgplicht, in afwijking van het wettelijk systeem en de jurisprudentie daarover zou moeten plaatsvinden. Deze grief faalt derhalve.

4.3.1. De grieven II en III lenen zich voor gezamenlijke behandeling.

Grief II met betrekking tot rechtsoverweging 8 van het vonnis, richt zich tegen de overweging van de kantonrechter dat de aard van de werkzaamheden van Van Veghel ter plaatse veiligheidsrisico's met zich bracht en dat het aan Hendriks was om terzake specifieke veiligheidsmaatregelen te treffen en de door de kantonrechter daarbij geformuleerde veronderstellingen en de onvoldoende betwisting door Hendriks van de stellingen van Van Veghel.

Grief III bestrijdt de overwegingen 8 tot en met 13 van de kantonrechter waarin de kantonrechter overweegt op grond waarvan hij meent dat Hendriks is tekort geschoten in haar zorgplicht en derhalve aansprakelijk moet worden geacht voor de door Van Veghel geleden schade als gevolg van het ongeval.

4.3.2. Hendriks heeft ter toelichting aangevoerd dat er van een kuil ter plaatse geen sprake was en dat in redelijkheid door haar te treffen veiligheidsmaatregelen of -instructies de kans op het omzwikken van de enkel niet hadden kunnen voorkomen. Zij stelt dat Van Veghel zich heeft verstart zoals ook blijkt uit de in eerste aanleg overgelegde formulieren Melding Arbeidsongeval en het ongevalsrapport (producties 2 en 3 bij conclusie van antwoord), hetgeen ook op een niet oneffen ondergrond kan gebeuren.

Van Veghel heeft daartoe in eerste aanleg en in hoger beroep aangevoerd dat er geen sprake was van een kuil, doch van een hoogteverschil van ongeveer 30 cm bij de voordeur of drempel van de voordeur

van de nieuwbouwwoning ten opzichte van de hoogte van de bouwgrond voor die woning en dat hij daar zijn enkel heeft verzwikt en zijn enkelbanden heeft gescheurd toen hij met een speciekuip voor zich uitdragend die woning wilde verlaten en dat het terrein van de bouwplaats onverhard was en niet geëgaliseerd en dat hij inderdaad bij het verlaten van de woning via de voordeur op een oneffen en lager gelegen terrein stapte, terwijl hij geen zicht had op de grond voor hem omdat hij de kuip voor zich uitdroeg. De aard van het werk van Van Veghel bracht derhalve wel degelijk risico's met zich mee. Hij wijst er op dat Hendriks stelt dat er geen niveauverschil van betekenis was, waarmee zij enig niveauverschil erkent.

4.3.3. Hij heeft ook nog gewezen op art. 3.11 jo. 3.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit dat voorschrijft dat vloeren van arbeidsplaatsen zoveel mogelijk vrij van oneffenheden en gevaarlijke hellingen dient te zijn. In de visie van Van Veghel bestond er dus een veiligheidsrisico ter plaatse en heeft Hendriks haar zorgplicht geschonden door geen voorzorgsmaatregelen te treffen.

4.4.1. Het hof oordeelt omtrent deze grieven als volgt.

Juist is het uitgangspunt dat de werkgever zorg dient te dragen voor een veilige werkplek en dat de werkgever gezien de aard van de werkzaamheden voorzorgsmaatregelen dient te treffen als redelijkerwijs in verband met de aard van die werkzaamheden getroffen kunnen worden.

Het hof acht de volgende feitelijke omstandigheden van belang.

Het gaat in de onderhavige zaak om een ervaren tegelzetter/stucadoor. Hij was de eerste dag werkzaam op een nieuwbouwproject van Hendriks, waarbij een aantal woningen werden gebouwd. De uitvoerder had hem de uit te voeren werkzaamheden in de woning aangewezen. Partijen verschillen van mening over het feit of Van Veghel met de uitvoerder langs diverse woningen was gelopen en/of een woning aan de voorzijde had betreden.

Vaststaat dat er een niveauverschil bestond aan de voorzijde (en niet aan de achterzijde) van de woning waar Van Veghel zijn werkzaamheden had uitgevoerd.

Het hof gaat veronderstellenderwijs uit van de stelling van Van Veghel dat het hoogteverschil aan de voorzijde van de woning ongeveer 30 cm bedroeg. Ook staat vast dat Van Veghel bij het naar buiten stappen van die woning een speciekuip voor zich droeg en niet bedacht was op een niveauverschil ter plaatse met het ongeval en het scheuren van de linker enkelbanden als gevolg.

4.4.2. Centraal staat de vraag of Hendriks redelijkerwijs gehouden was gezien haar zorgplicht als werkgever in het algemeen en de specifieke wetgeving op het gebied van de arbeidsomstandigheden in het bijzonder ter plaatse voorzorgsmaatregelen te nemen teneinde het onderhavige ongeval te voorkomen.

Dat is naar het oordeel van het hof niet het geval.

De werkzaamheden werden door Van Veghel in een nieuwbouwwoning op een bouwplaats uitgevoerd en het behoort tot de normale werkomstandigheden dat er niveauverschillen van deze aard en omvang op een dergelijke bouwplaats voorkomen, ook bij nieuw te bouwen woningen. In dit geval was er geen sprake van een kuil of een ander obstakel waarbij extra veiligheidsmaatregelen zijn geboden, doch van een niveauverschil bij het verlaten van de woning aan de voorzijde. Daarop had Van Veghel, als ervaren stucadoor, in redelijkheid bedacht dienen te zijn.

Het feit dat er niveauverschillen van deze aard en omvang voorkomen op een dergelijke bouwplaats en dat men in het algemeen moet kijken waar men zijn voeten neerzet is een algemeen gegeven.

De zorgplicht van Hendriks om te zorgen voor een veilige werkplek gaat niet zover dat Hendriks in dit geval voorzorgsmaatregelen, zoals een risico-inventarisatie op dit specifieke punt, dan wel een ophoging van de bouwondergrond tot de woningdrempel, had moeten treffen, dan wel specifieke instructies terzake aan Van Veghel had moeten geven.

Het hof concludeert derhalve dat in redelijkheid door Hendriks geen maatregelen getroffen hadden moeten worden teneinde het onderhavige – overigens zeer te betreuren – ongeval te voorkomen.

Dit leidt ertoe dat deze grieven in zoverre slagen en dat het vonnis waarvan beroep dient te worden vernietigd.

De vorderingen van Van Veghel worden afgewezen, nu Hendriks niet aansprakelijk kan worden gehouden voor het onderhavige ongeval.

4.5. Van Veghel dient als de in het ongelijk gestelde partij te worden verwezen in de proceskosten van beide instanties.

Cassatiemiddel:

Schending van het recht dan wel verzuim van vormen waarvan het niet in acht nemen grond voor vernietiging vormt, doordat het Hof heeft overwogen als in *rov.* 4.4.2 van het arrest waarvan beroep is weergegeven en (mede) op grond daarvan heeft beslist als in het dictum van dat arrest is aangeduid; ten onrechte en in strijd met het recht in verband met het navolgende.

Inleiding

Van Veghel is op 29 september 1997 op basis van een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd tot 1 oktober 1998 als tegelzetter/stucadoor in dienst getreden van Hendriks. Op 5 januari 1998 is Van Veghel tijdens de eerste dag van zijn werkzaamheden op een bouwplaats te 's-Hertogenbosch waarop nieuwbouw woningen werden gerealiseerd, een; ongeval overkomen. Nadat Van Veghel zijn stucwerkzaamheden in de eerste woning waarin hem was opgedragen te werken – en die hij via de *achterdeur* had betreden – had voltooid, heeft Van Veghel die woning via de *voordeur* verlaten. Bij het verlaten van de woning verstepte Van Veghel, die op dat moment

een kuip met resterende specie en zijn gereedschappen voor zijn buik droeg, zich. Tussen de binnenzijde, althans de drempel van de voordeur, van de woning en de bouwgrond aan de voorzijde buiten bestond namelijk – anders dan aan de achterzijde van de woning – een hoogteverschil van (naar het Hof heeft aangenomen) 30 centimeter. Doordat Van Veghel zich bij het verlaten van de woning verstepte, heeft hij zijn enkelbanden gescheurd. Na het ongeval is de enkel van Van Veghel in het gips gezet, waarna posttraumatische spierdystrofie is opgetreden. Van Veghel is ten gevolge van het hem overkomen ongeval daardoor uiteindelijk eind 1998 rolstoelafhankelijk en volledig arbeidsongeschikt geworden. Eind 1999 en begin 2000 heeft Van Veghel drie herseninfarcten gekregen waardoor zijn rechter lichaamshelft is uitgevallen.

Van Veghel heeft Hendriks op grond van art. 7:658 BW aansprakelijk gesteld en gevorderd om Hendriks te veroordelen tot betaling van een schadevergoeding van EUR 122.371,63, te vermeerderen met rente en kosten. Bij vonnis van 26 september 2002 heeft de Rechtbank 's-Hertogenbosch, Sector Kanton, Locatie 's-Hertogenbosch beslist dat Hendriks op grond van art. 7:658 BW aansprakelijk is voor het aan Van Veghel overkomen ongeval en diens vordering tot een bedrag van EUR 3.343,96, te vermeerderen met rente en kosten, toegewezen. In de kern genomen heeft de Rechtbank daartoe overwogen dat Hendriks de uit hoofde van art. 7:658 BW op haar rustende verplichting tot het nemen van redelijke voorzorgsmaatregelen ter voorkoming dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden schade lijdt, heeft geschonden, door het aan de voorzijde van de woning bestaande hoogteverschil niet 'door ophoging van de bodem of het aanbrengen van een hellend vlak' weg te werken.

Hendriks heeft tijdig hoger beroep ingesteld tegen het vonnis, van de Rechtbank. In zijn arrest van 14 juni 2005 heeft het Hof het vonnis van de Rechtbank vernietigd en de vordering van Hendriks afgewezen. Die beslissing ging van het Hof berust op de navolgende overwegingen in rov. 4.4.2 waarin het Hof – anders dan de Rechtbank – tot de conclusie is gekomen dat Hendriks haar zorgplicht ex art. 7:658 BW niet zou hebben geschonden:

'4.4.2. Centraal staat de vraag of Hendriks redelijkerwijs gehouden was gezien haar zorgplicht als werkgever in het algemeen en de specifieke wetgeving op het gebied van de arbeidsomstandigheden in het bijzonder ter plaatse voorzorgsmaatregelen te nemen teneinde het onderhavige ongeval te voorkomen.

Dat is naar het oordeel van het hof niet het geval. De werkzaamheden werden door Van Veghel in een nieuwbouwwoning op een bouwplaats uitgevoerd en het behoort tot de normale werkomstandigheden dat er niveauverschillen van deze aard en omvang op een dergelijke bouwplaats voorkomen, ook bij nieuw te bouwen woningen. In dit geval was er geen sprake van een kuil of ander obstakel waarbij extra veiligheidsmaatsregelen

zijn geboden, doch van een niveauverschil bij het verlaten van de woning aan de voorzijde. Daarop had Van Veghel, als ervaren stucadoor, in redelijkheid bedacht dienen te zijn.

Het feit dat er niveauverschillen van deze aard en omvang voorkomen op een dergelijke bouwplaats en dat men in het algemeen moet kijken waar men zijn voeten neerzet is een algemeen gegeven.

De zorgplicht van Hendriks om te zorgen voor een veilige werkplek gaat niet zover dat Hendriks in dit geval voorzorgsmaatregelen, zoals een risico-inventarisatie op dit specifieke punt, dan wel een ophoging van de bouwondergrond tot de woningdrempel, had moeten treffen, dan wel specifieke instructies terzake aan Van Veghel had moeten geven.

Het Hof concludeert derhalve dat in redelijkheid door Hendriks geen maatregelen getroffen hadden moeten worden teneinde het onderhavige – overigens zeer te betreuren – ongeval te voorkomen.

(...)

De vorderingen van Van Veghel worden afgewezen, nu Hendriks niet aansprakelijk kan worden gehouden voor het onderhavige ongeval.'

Onderdeel 1

De beslissing van het Hof in de *derde en vijfde volzin* van rov. 4.4.2 dat

- (i) het tot de 'normale werkomstandigheden' op een bouwplaats van nieuwbouwwoningen behoort dat zich daar niveauverschillen 'van de aard en omvang' als waardoor Van Veghel zich heeft verstep – te weten een hoogteverschil van 30 centimeter tussen de binnenzijde, althans de drempel van de voordeur, van een woning enerzijds en de bouwgrond aan de voorzijde buiten anderzijds – voordoen en
- (ii) een werknemer als Van Veghel daarop bedacht had moeten zijn, is rechtens onjuist, althans onvoldoende gemotiveerd.

Die beslissing getuigt van een onjuiste rechtsopvatting voorzover het Hof daartoe is gekomen omdat het bij zijn afweging of sprake was van 'normale werkomstandigheden', waarop een werknemer als Van Veghel ook zonder nadere voorzorgsmaatregelen of waarschuwing(en) van Hendriks als werkgeefster in redelijkheid bedacht moest zijn, geen – althans onvoldoende – rekening heeft gehouden met de omstandigheid, dat art. 3.11 jo. art. 3.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit bepaalt dat vloeren van bouwplaatsen zo veel mogelijk vrij zijn van oneffenheden en gevaarlijke hellingen. Voor zover het Hof evenwel *niet* mocht hebben miskend dat in de afweging of Hendriks haar zorgverplichting ex art. 7:658 BW heeft geschonden, mede, behoort te worden betrokken dat art. 3.11 jo. art. 3.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit bepaalt dat vloeren van bouwplaatsen zo veel mogelijk vrij (moeten) zijn van oneffenheden en gevaarlijke hellingen, is zijn beslissing

(i) dat het (desondanks) tot de 'normale werkomstandigheden' op een bouwplaats behoort dat zich daar hoogteverschillen tussen de binnenzijde, althans de drempel van de voordeur, van een woning en de zich aan de buitenkant bevindende bouwgrond voordoen van — maar liefst — 30 centimeter en

(ii) dat een werknemer daarop ook zonder nadere voorzorgsmaatregelen of waarschuwingen van zijn werkgever bedacht moet zijn, onbegrijpelijk.

Zonde nadere motivering, die in het arrest waarvan beroep ontbreekt, valt immers niet in te zien waarom een hoogteverschil tussen de binnenzijde, althans de drempel van de voordeur, en de aan de buitenzijde van een woning gelegen bouwgrond van 30 centimeter — hetgeen grosso modo correspondeert met twee traptreden — een 'normale werkomstandigheid' is waarop een werknemer uit zichzelf bedacht moet zijn, terwijl het Arbeidsomstandighedenbesluit juist bepaalt dat bouwplaatsen vrij (behoren te) zijn van dergelijke 'oneffenheden en gevaarlijke hellingen'. Anders gezegd: gelet op het bepaalde in art. 3.11 jo. art. 3.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit valt zonder nadere motivering, die in het arrest waarvan beroep ontbreekt, noch in te zien

(i) waarom een hoogteverschil als dat waardoor Van Veghel zich heeft verstart en zijn enkelbanden heeft gescheurd 'normaal' zou zijn noch

(ii) waarom hij daarom zonder voorzorgsmaatregelen of waarschuwingen van de werkgever bedacht zou hebben moeten zijn.

Voor zover de beslissing van het Hof in de *vijfde volzin* van *rov. 4.4.2* dat Van Veghel bedacht had moeten zijn op een niveauverschil van 30 centimeter bij het verlaten van de woning, berust op de vaststelling van het Hof in de daaraan voorafgaande *vierde volzin* van *rov. 4.4.2* dat in dit geval geen sprake was 'van een kuil of een ander obstakel waarbij extra veiligheidsmaatregelen zijn geboden, doch van een niveauverschil bij het verlaten van de woning aan de voorzijde', draagt ook die vaststelling niet bij aan de begrijpelijkheid van de beslissing van het Hof dat Van Veghel bedacht had moeten zijn op het voornoemde niveauverschil. Zonder nadere motivering — die wederom ontbreekt — valt immers niet in te zien waarom een werkgever wel extra veiligheidsmaatregelen zou moeten treffen wanneer zich op een bouwplaats een kuil bevindt, maar niet wanneer zich daar een niveauverschil van 30 cm voordoet. Een kuil in de bodem/vloer van een bouwplaats vormt immers, naar zijn aard, ook (niets meer dan) een niveauverschil in die bodem/vloer.

In het licht van het feit dat in art. 3.11 jo. art. 3.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit is bepaald dat (de vloeren van) bouwplaatsen vrij (behoren te) zijn van oneffenheden en gevaarlijke hellingen, is bovendien eveneens onbegrijpelijk hoe het Hof in de *zesde volzin* van *rov. 4.4.2* tot de beslissing is gekomen dat het een 'algemeen gegeven' is dat niveauverschillen 'van deze aard en omvang' — te weten niveauverschillen van 30 centimeter bij de voordeur van een woonhuis — op een bouwplaats voorkomen.

Onderdeel 2

Bij zijn ontkennende beantwoording van de vraag of Hendriks haar zorgverplichting ex art. 7:658 BW jegens Van Veghel heeft geschonden, heeft het Hof blijkens de *vijfde volzin* van *rov. 4.4.2* gewicht toegekend aan de omstandigheid dat Van Veghel een 'ervaren stucadoor' was. Mede gelet op het feit dat Van Veghel een 'ervaren stucadoor' was, zo heeft het Hof in de *vijfde volzin* van *rov. 4.4.2* beslist, had Van Veghel bedacht moeten zijn op een niveauverschil van 30 centimeter bij het verlaten van de woning.

Op zich is — in het licht van HR 16 mei 2003, NJ 2004, 176 — niet rechtens onjuist dat het Hof bij zijn beoordeling of Hendriks haar zorgverplichting jegens Van Veghel in acht heeft genomen, mede heeft onderzocht hoe veel ervaring laatstgenoemde had met de door hem uit te voeren werkzaamheden. Onbegrijpelijk althans onvoldoende gemotiveerd, is evenwel het in de *vijfde volzin* van *rov. 4.4.2* besloten liggende oordeel van het Hof dat aan de zijde van Van Veghel sprake was van voor de beoordeling van de zorgplicht van Hendriks in die zin relevante 'ervaring' Van Veghel, dat laatstgenoemde door zijn 'ervaring' uit zichzelf bedacht had moeten zijn op een niveauverschil van 30 centimeter bij het verlaten van de nieuwbouwwoning waarin hij zijn stucwerkzaamheden verrichtte. Die beslissing is zonder nadere motivering — die ontbreekt — onbegrijpelijk in het licht van zowel

(i) het feit dat er, gelet op hetgeen Van Veghel bij memorie van antwoord onder 4.3.5 heeft doen stellen, in cassatie (veronderstellenderwijs) van moet worden uitgegaan dat Van Veghel door Hendriks was aangenomen voor onderhoudswerk in *bestaande* woningen en dat hij dat onderhoudswerk tot begin 1998 deed, zodat het werken op een bouwplaats voor nieuwbouwwoningen voor Van Veghel begin januari 1998 nieuw was, als

(ii) de omstandigheid dat door het Hof (in *rov. 4.4.1*) is vastgesteld dat het ongeluk Van Veghel is overkomen op de *eerste dag* dat hij op het nieuwbouwproject aanwezig was bij het verlaten van de *eerste woning* waarin hem was gezegd werkzaamheden te verrichten en die hij via de achterdeur (waar zich geen niveauverschil voordeed) had betreden. In het licht van de feiten dat

(i) Van Veghel geen ervaring had met het werken op een bouwplaats voor nieuwbouw woningen en de daar bestaande niveauverschillen en

(ii) hem reeds op de eerste dag van zijn werk op een dergelijke bouwplaats bij het verlaten van de *eerste woning* waarin hij werkzaamheden had verricht en die hij via de achterdeur (waar zich geen hoogte, verschil voordeed) heeft betreden, een ongeval is overkomen, is zonde nadere motivering — die in het arrest waarvan beroep ontbreekt — onbegrijpelijk hoe het Hof heeft kunnen beslissen dat Van Veghel over voor de beoordeling van de zorgplicht van Hendriks in die zin *relevante* werkervaring beschikte, dat hij zonder nadere voorzorgsmaatregelen of instructies van zijn werkgever bedacht zou hebben moeten zijn op het voor een bouwplaats voor

nieuwbouwwoningen specifieke risico van een hoogteverschil van 30 centimeter tussen de binnenzijde, althans de drempel van de voordeur, van een nieuwbouwwoning en de aan de buitenzijde daarvan gelegen bouwgrond.

Conclusie plv. P-G de Vries Lentsch-Kostense:

Inleiding

1. Deze zaak betreft een op 5 januari 1998 aan thans eiser tot cassatie – verder: de werknemer – in de uitvoering van zijn werkzaamheden als stucadoor overkomen ongeval. Bij dit ongeval zijn de enkelbanden van de werknemers linker enkel gescheurd, hetgeen door het optreden van een posttraumatische dystrofie heeft geleid tot rolstoelafhankelijkheid en daarmee tot arbeidsongeschiktheid. De werknemer heeft zijn werkgeefster – thans verweerster in cassatie, hierna: Hendriks – op de voet van art. 7:658 BW aangesproken tot schadevergoeding. Het hof is – anders dan de kantonrechter – tot de slotsom gekomen dat Hendriks niet is tekortgeschoten in de op haar rustende zorgplicht met betrekking tot de veiligheid van de werkzaamheden en de werkomgeving van de werknemer. De werknemer heeft cassatieberoep ingesteld.

2. In cassatie kan met het hof worden uitgegaan van de volgende feiten (zie de in cassatie niet bestreden vaststelling van de feiten in rechtsoverweging 4.1.1 van 's hofs arrest):

i) de werknemer is op 29 september 1997 krachtens een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd tot 1 oktober 1998 als tegelzetter/stucadoor in dienst getreden van Hendriks.

ii) Op 5 januari 1998 is de werknemer tijdens de eerste dag van zijn werkzaamheden op een bouwplaats van nieuwbouwwoningen te 's Hertogenbosch een ongeval overkomen toen hij na de voltooiing zijn stucwerkzaamheden in een woning waarin hij via de achterdeur was binnengegaan, de woning via de voordeur verliet, daarbij zijn gereedschap meenemend en een kuip met het restant van de specie voor zich uitdragend: bij het verlaten van de woning verstepte de werknemer zich en verzwoeg hij zijn linker enkel, waarbij zijn enkelbanden zijn gescheurd.

iii) Na het ongeval is de enkel in het gips gezet; vervolgens is een posttraumatische spierdystrofie opgetreden, met als gevolg dat de werknemer eind 1998 rolstoelafhankelijk is geworden.

iv) Eind 1999, begin 2000 heeft de werknemer een drietal infarcten gekregen met onder meer als gevolg uitval van de rechter lichaamshelft.

v) De werknemer is sedert 5 januari 1998 arbeidsongeschikt; na de wachttijd is hem een WAO-uitkering naar de arbeidsongeschiktheidsklasse van 80–100% toegekend.

3. De werknemer heeft Hendriks op 3 december 2001 gedagvaard voor de rechtbank te 's-Hertogenbosch, sector kanton, locatie 's-Hertogenbosch (verder: de kantonrechter). Hij heeft – na wijziging van eis – gevorderd Hendriks te veroordelen tot be-

taling van f 269.671,58 (€ 122.37,63) met rente en kosten ter zake van verlies aan verdienvermogen (voorzover veroorzaakt door het hem overkomen ongeval), overige materiële schade, smartengeld en buitengerechtigde kosten, een en ander volgens de door hem in het geding gebrachte schadestaat. Hij heeft daartoe aangevoerd dat het hem overkomen ongeval heeft plaatsgevonden doordat hij in de uitoefening van zijn werkzaamheden bij het verlaten van de woning – die hij aan de achterzijde waar de grond vlak was, was binnengegaan – in een gat in de grond is gestapt; hij heeft betoogd dat Hendriks derhalve op de voet van art. 7:658 BW aansprakelijk is voor de door hem ten gevolge van dat ongeval geleden schade nu Hendriks niet heeft voldaan aan de op haar rustende plicht ervoor te zorgen dat de woningen waarin haar werknemers hun werk verrichten, op een dusdanige wijze toegankelijk zijn dat er geen gevaar voor ongevallen als het onderhavige bestaat. Hij heeft voorts aangevoerd dat de werknemers van Hendriks geen onderricht hadden ontvangen met betrekking tot het veilig binnengaan en verlaten van de woning, en voorts dat Hendriks ten onrechte had nagelaten voldoende toezicht te houden op een werksituatie als de onderhavige.

Hendriks heeft ten verweerde onder meer aangevoerd dat van schending van een op haar rustende zorgplicht geen sprake is nu het hier een typisch geval van verstappen betreft waartegen door een werkgever redelijkerwijs geen maatregelen te treffen zijn. In dat verband heeft zij betoogd dat van een kuil voor de vooringang van de woning geen sprake was. Voorts heeft zij betoogd dat de uitvoerder met de werknemer een rondgang door de woningen had gemaakt. Meer subsidiair heeft Hendriks de omvang van de gestelde schade betwist.

De werknemer heeft bij repliek zijn stellingen nader gepreciseerd; hij heeft betoogd dat de grond voor de woning niet geëgaliseerd was en niet op het niveau van de drempel lag maar ongeveer 30 cm lager en dat de grond oneffen was, hetgeen resulteerde in een 'afstapje' naar het maaiveld (zo begreep de kantonrechter de repliek). Hij heeft betwist dat hij tezamen met de uitvoerder voor de aanvang van zijn werkzaamheden een rondgang door de woningen heeft gemaakt.

Hendriks heeft bij dupliek gepersisteerd bij haar stelling dat geen sprake was van 'een kuil of iets dergelijks' en heeft aangevoerd dat ook kruiwagens en dergelijke door de voordeur 'werden vervoerd'.

4. De kantonrechter heeft de vordering van de werknemer toegewezen tot een bedrag van € 53.343,96, vermeerderd met wettelijke rente. Hij heeft daartoe onder meer overwogen als volgt. Hendriks heeft, bij dupliek stellende als zij heeft gedaan, onvoldoende weersproken hetgeen de werknemer omtrent de toedracht van het ongeval bij repliek nader heeft gepreciseerd. Hendriks verwijst weliswaar naar 'een kuil of iets dergelijks' maar in de stellingname van de werknemer is in het geheel geen sprake van een kuil maar van een hoogteverschil tussen de drempel en de bodem buiten, voor de woning, van

30 cm. Een dergelijk hoogteverschil is niet dermate ongewoon of ongebruikelijk in de bouw dat de opmerking van Hendriks dat geen sprake was van 'een kuil of iets dergelijks' als afdoende weerlegging van deze stellingname kan worden beschouwd. Uitgaande van de juistheid van hetgeen de werknemer omtrent de toedracht van het ongeval heeft gesteld, moet worden geoordeeld dat Hendriks aansprakelijk is voor de door de werknemer geleden schade, nu van haar redelijkerwijs verlangd had kunnen worden dat zij het (aan te nemen) hoogteverschil tussen de woning en de bodem van de bouwplaats door ophoging van de bodem of door het aanbrengen van een hellend vlak had weggewerkt en zij heeft nagelaten aan deze zorgplicht te voldoen.

5. Tegen het vonnis van de kantonrechter heeft Hendriks hoger beroep ingesteld bij het gerechtshof te 's-Hertogenbosch. Daarbij heeft Hendriks grieven (grief II en III) gericht tegen het oordeel van de kantonrechter omtrent de veiligheidsrisico's ter plaatse en tegen het oordeel dat van Hendriks redelijkerwijs verlangd had kunnen worden dat zij het (aan te nemen) hoogteverschil door ophoging van de bodem of het aanbrengen van een hellend vlak had weggewerkt. Hendriks heeft in dat verband nogmaals aangevoerd dat er van een kuil ter plaatse geen sprake was, dat de werknemer zich heeft verstart, hetgeen – aldus Hendriks – ook op een niet oneffen ondergrond kan gebeuren. Subsidiar heeft zij betoogd dat ook indien er wel een niveauverschil (van 30 cm) zou zijn geweest, nog geen sprake was geweest van schending door Hendriks van de op haar rustende zorgplicht. Dit, aangezien er dan geen sprake was geweest van niveauverschillen die afwijken van de niveauverschillen op andere bouwplaatsen en het bovendien redelijkerwijs van een werkgever niet kan worden gevergd om bij in aanbouw zijnde woningen niveauverschillen van 30 cm door middel van plankjes en ophogingen te voorkomen, terwijl bovendien geldt dat de werknemer, een ervaren metselaar die zijn werkzaamheden niet onder grote werkdruk verrichtte, met de afstap rekening had dienen te houden, gelet op het ervaringsfeit dat tussen drempel en maaiveld van een woning op een bouwplaats veelal een hoogteverschil bestaat.

De werknemer heeft de grieven gemotiveerd bestreden.

6. Het hof heeft bij arrest van 14 juni 2005 het vonnis van de rechtbank van 26 september 2002 – wegens gegrondbevinding van de tweede en derde grief – vernietigd, en, opnieuw rechtdoende, de vorderingen van de werknemer alsnog afgewezen. Het hof heeft omtrent deze grieven overwogen als volgt, nadat het had vooropgesteld dat de werknemer ook nog heeft gewezen op art. 3.11 juncto 3.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit dat voorschrijft dat vloeren van arbeidsplaatsen zoveel mogelijk vrij van oneffenheden en gevaarlijke hellingen dienen te zijn, en voorts dat in de visie van de werknemer derhalve een veiligheidsrisico ter plaatse bestond en Hendriks haar zorgplicht heeft geschonden door geen voorzorgsmaatregelen te treffen.

'4.4.1. (...)

Juist is het uitgangspunt dat de werkgever zorg dient te dragen voor een veilige werkplek en dat de werkgever gezien de aard van de werkzaamheden voorzorgsmaatregelen dient te treffen als redelijkerwijs in verband met de aard van die werkzaamheden getroffen kunnen worden.

Het hof acht de volgende feitelijke omstandigheden van belang.

Het gaat in de onderhavige zaak om een ervaren tegelzetter/stucadoor. Hij was de eerste dag werkzaam op een nieuwbouwproject van Hendriks, waarbij een aantal woningen werden gebouwd. De uitvoerder had hem de uit te voeren werkzaamheden in de woning aangewezen. Partijen verschillen van mening over het feit of de werknemer met de uitvoerder langs diverse woningen was gelopen en/of een woning aan de voorzijde had betreden.

Vaststaat dat er een niveauverschil bestond aan de voorzijde (en niet aan de achterzijde) van de woning waar de werknemer zijn werkzaamheden had uitgevoerd.

Het hof gaat veronderstellenderwijs uit van de stelling van de werknemer dat het hoogteverschil aan de voorzijde van de woning ongeveer 30 cm bedroeg. Ook staat vast dat de werknemer bij het naar buiten stappen van die woning een speciekuip voor zich droeg en niet bedacht was op een niveauverschil ter plaatse met het ongeval en het scheuren van de linkerenkelbanden als gevolg.

4.4.2. Centraal staat de vraag of Hendriks redelijkerwijs gehouden was gezien haar zorgplicht als werkgever in het algemeen en de specifieke wetgeving op het gebied van de arbeidsomstandigheden in het bijzonder ter plaatse voorzorgsmaatregelen te nemen teneinde het onderhavige ongeval te voorkomen.

Dat is naar het oordeel van het hof niet het geval. De werkzaamheden werden door de werknemer in een nieuwbouwwoning op een bouwplaats uitgevoerd en het behoort tot de normale werkomstandigheden dat er niveauverschillen van deze aard en omvang op een dergelijke bouwplaats voorkomen, ook bij nieuw te bouwen woningen. In dit geval was er geen sprake van een kuil of een ander obstakel waarbij extra veiligheidsmaatregelen zijn geboden, doch van een niveauverschil bij het verlaten van de woning aan de voorzijde. Daarop had de werknemer, als ervaren stucadoor, in redelijkheid bedacht dienen te zijn.

Het feit dat er niveauverschillen van deze aard en omvang voorkomen op een dergelijke bouwplaats en dat men in het algemeen moet kijken waar men zijn voeten neerzet is een algemeen gegeven.

De zorgplicht van Hendriks om te zorgen voor een veilige werkplek gaat niet zover dat Hendriks in dit geval voorzorgsmaatregelen, zoals een risico-inventarisatie op dit specifieke punt, dan wel een ophoging van de bouwondergrond tot de

woningdrempel, had moeten treffen, dan wel specifieke instructies terzake aan de werknemer had moeten geven.

Het hof concludeert derhalve dat in redelijkheid door Hendriks geen maatregelen getroffen hadden moeten worden teneinde het onderhavige – overigens zeer te betreuren – ongeval te voorkomen.

Dit leidt ertoe dat deze grieven in zoverre slagen en dat het vonnis waarvan beroep dient te worden vernietigd.

De vorderingen van de werknemer worden afgewezen, nu Hendriks niet aansprakelijk kan worden gehouden voor het onderhavige ongeval.'

7. Tegen het arrest van het hof heeft de werknemer (tijdig) beroep in cassatie ingesteld. Hendriks heeft geconcludeerd tot verwerping van het beroep. Partijen hebben hun stellingen schriftelijk toegelicht. Vervolgens heeft Hendriks nog gedupliceerd.

Bespreking van het cassatiemiddel

8. Het cassatiemiddel bestaat uit twee onderdelen die beide zijn gericht tegen rechtsoverweging 4.4.2 (hiervoor geciteerd) van het bestreden arrest, waarop het hof zijn oordeel heeft gegrond dat de vorderingen van de werknemer moeten worden afgewezen.

Middelonderdeel 1 klaagt dat rechtens onjuist, althans onvoldoende begrijpelijk, is het oordeel van het hof in de derde en vijfde volzin van deze overweging dat

- (i) het tot de 'normale werkomstandigheden' op een bouwplaats van nieuwbouwwoningen behoort dat zich daar een hoogteverschil voordoet van 30 cm tussen de drempel van de voordeur van een woning en de bouwgrond aan de voorzijde buiten en dat
- (ii) een werknemer als de werknemer, als ervaren stucadoor, op een zodanig niveauverschil – ook zonder nadere voorzorgsmaatregelen of waarschuwingen van zijn werkgever – in redelijkheid bedacht had moeten zijn.

Het onderdeel klaagt dat dit oordeel getuigt van een onjuiste rechtsopvatting voorzover het hof heeft miskend dat in de afweging of Hendriks haar zorgverplichting ex art. 7:658 BW heeft geschonden, mede behoort te worden betrokken dat art. 3.11 juncto art. 3.26 Arbeidsomstandighedenbesluit bepaalt dat vloeren van bouwplaatsen zo veel mogelijk vrij (moeten) zijn van oneffenheden en gevaarlijke hellingen, en voorts dat voorzover het hof dat niet heeft miskend, 's hofs gewraakte oordeel zonder nadere motivering, die ontbreekt, onbegrijpelijk is omdat niet valt in te zien waarom een hoogteverschil als hier bedoeld – hetgeen grosso modo correspondeert met twee trap treden – 'normaal' zou zijn noch waarom de werknemer daarop zonder voorzorgsmaatregelen of waarschuwingen van zijn werkgever bedacht had moeten zijn gelet op het bepaalde in het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Het onderdeel klaagt in dat verband voorts dat voorzover 's hofs oordeel dat de werknemer bedacht

had moeten zijn op het niveauverschil van 30 cm bij het verlaten van de woning berust op de vaststelling van het hof in de daaraan voorafgaande volzin dat geen sprake was 'van een kuil of een ander obstakel waarbij extra veiligheidsmaatregelen zijn geboden doch van een niveauverschil bij het verlaten van de woning aan de voorzijde', ook die vaststelling niet bijdraagt aan de begrijpelijkheid van de beslissing van het hof aangezien zonder nadere motivering – die wederom ontbreekt – niet valt in te zien waarom een werkgever wel extra veiligheidsmaatregelen zou moeten treffen wanneer zich op een bouwplaats een kuil bevindt, maar niet wanneer zich daar een niveauverschil van 30 cm voordoet nu een kuil in de bodem/vloer van een bouwplaats immers naar zijn aard ook (niets meer dan) een niveauverschil in die bodem/vloer vormt. Het eerste middelonderdeel klaagt tot slot dat in het licht van het bepaalde in art. 3.11 juncto 3.26 Arbeidsomstandighedenbesluit bovendien onbegrijpelijk is het oordeel van het hof in de zesde volzin van rechtsoverweging 4.4.2 dat het een 'algemeen gegeven' is dat er op een bouwplaats niveauverschillen van 30 cm bij de voordeur van een woonhuis voorkomen.

Middelonderdeel 2 komt op tegen 's hofs oordeel dat Hendriks als ervaren stucadoor in redelijkheid bedacht had moeten zijn op een niveauverschil bij het verlaten van de woning aan de voorzijde. Het middel stelt vast dat het hof bij zijn ontkennende beantwoording van de vraag of Hendriks haar zorgverplichting heeft geschonden aldus gewicht heeft toegekend aan de omstandigheid dat de werknemer een 'ervaren stucadoor' was. Het stelt vervolgens voorop dat op zichzelf in het licht van HR 16 mei 2003, NJ 2004, 176 (Dusarduyn/Du Puy), m.nt. GHvV onder HR 12 september 2003, NJ 2004, 177 niet rechtens onjuist is dat het hof bij zijn beoordeling of Hendriks haar zorgverplichting jegens de werknemer in acht heeft genomen, mede heeft onderzocht hoeveel ervaring de werknemer bij de door hem uit te voeren werkzaamheden had. Het klaagt vervolgens dat onbegrijpelijk is 's hofs oordeel dat aan de zijde van de werknemer sprake was van een in die zin relevante 'ervaring' dat deze door zijn 'ervaring' uit zichzelf bedacht had moeten zijn op een niveauverschil van 30 centimeter. Het acht dat oordeel onbegrijpelijk gelet op de stellingen van de werknemer bij memorie van antwoord onder 4.3.5 dat de werknemer was aangenomen voor onderhoud in bestaande woningen en dat het werken op een bouwplaats voor nieuwbouwwoningen voor hem nieuw was, alsmede gelet op de omstandigheid dat door het hof is vastgesteld dat het ongeluk de werknemer is overkomen op de eerste dag van zijn aanwezigheid op het nieuwbouwproject bij het verlaten van de eerste woning waarin hij werkzaamheden had verricht en die hij via de achterdeur had betreden waar geen niveauverschil was. Het middel komt tot de slotsom dat onbegrijpelijk is hoe het hof heeft kunnen beslissen dat de werknemer in die zin over relevante werkervaring beschikte dat hij zonder nadere voorzorgsmaatregelen of instructies van zijn werk-

gever bedacht had moeten zijn op het voor een bouwplaats voor nieuwbouwwoningen specifieke risico van een hoogteverschil als het onderhavige.

9. Bij de beoordeling van het middel moet het volgende worden vooropgesteld.

Art. 7:658 lid 1 BW legt op de werkgever de verplichting de maatregelen te treffen en de aanwijzingen te verstrekken die redelijkerwijs nodig zijn om te voorkomen dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden schade lijdt. Welke verplichtingen in concreto op de werkgever rusten, hangt af van alle omstandigheden van het geval. Relevante omstandigheden zijn daarbij onder meer de aard van de werkzaamheden, de kenbaarheid van het gevaar, de te verwachten onoplettendheid van de werknemer en de mate van bezwaarlijkheid van het treffen van maatregelen. De werkgever dient ook rekening te houden met het ervaringsfeit dat het dagelijks verkeren in een bepaalde werksituatie tot een vermindering van de ter voorkoming van ongevallen raadzame voorzichtigheid leidt. Bij de beoordeling van de vraag welke veiligheidsmaatregelen en instructies van de werkgever mogen worden verlangd, weegt ook mee de (werk)ervaring van de betrokken werknemer, waarbij het in het bijzonder gaat om diens vermogen zelfstandig de aan het werk en de werkplek verbonden risico's in te schatten en vervolgens naar bevind van zaken te handelen (de nodige voorzichtigheid te betrachten en de noodzakelijke voorzorgsmaatregelen te nemen). In dat verband speelt ook een rol welke scholing een werknemer heeft genoten. Art. 7:658 BW strekt niet ertoe een absolute waarborg voor de werknemer te scheppen voor bescherming tegen het in deze bepaling bedoelde gevaar. Zie onder meer: HR 19 oktober 2001, *NJ* 2001, 663 (PTT Post/Baas); HR 4 oktober 2002, *NJ* 2004, 175 (Laudy/Fair Play), m.nt. GHvV onder *NJ* 2004, 177; HR 16 mei 2003, *NJ* 2004, 176 (Dusarduyn/Du Puy), m.nt. GHvV onder *NJ* 2004, 177; HR 12 september 2003, *NJ* 2004, 177 (Peters/Hofkens), m.nt. GHvV; HR 9 juli 2004, *NJ* 2005, 260 (Oost/Brands); HR 5 november 2004, *NJ* 2005, 215 (De Lozerhof/Van Duyvenbode); HR 11 november 2005, *RvdW* 2005, 124, *JAR* 2005, 287 (Bayar/wijnen); HR 2 maart 2007, *NJ* 2007, 143 (Perez/Casa Grande c.s.). Zie over de vraag of in de jurisprudentie van uw Raad een zekere koersverlegging heeft plaatsgevonden die inhoudt dat wat meer nadruk wordt gelegd op de eigen verantwoordelijkheid van de werknemer de conclusies van mijn ambtgenoot Spier voor de hiervoor genoemde arresten van 9 juli 2004 en van 5 november 2004 met veel verdere verwijzingen naar de opvattingen terzake in de literatuur.

Legt art. 7:658 BW op de werknemer de stelplicht en bewijslast dat hij schade heeft geleden in de uitoefening van zijn werkzaamheden, op de werkgever rust (buiten het geval van 'opzet of bewuste roekeloosheid') de stelplicht en bewijslast dat hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan. Overigens hoeft niet vast te staan aan welke oorzaak het ongeval te wijten is; die oorzaak is wel in zoverre van belang dat de werkgever zal kunnen volstaan met aan te tonen

hetzij dat hij heeft voldaan aan alle verplichtingen die ingevolge lid 1 op hem rusten teneinde een ongeval zoals aan de werknemer overkomen, te voorkomen, hetzij dat nakoming van die verplichtingen het ongeval niet zou hebben voorkomen. Zie: HR 10 december 1999, *NJ* 2000, 211 (Fransen/Pasteurziekenhuis), m.nt. PAS en voorts HR 22 maart 1991, *NJ* 1991, 420 (Roeffen/Thijssen) en HR 20 september 1996, *NJ* 1997, 198 (Pollemans/Hoondert), m.nt. PAS.

10. Bij de vaststelling van de aansprakelijkheid van de werkgever kan een rol spelen of de voorschriften van de arbowetgeving in acht zijn genomen. Zie Lindenbergh, Arbeidsongevallen en beroepsziekten, 2000, p. 32-33, die betoogt dat een belangrijke steun voor de concretisering van de betrekkelijk open zorgvuldigheidsnorm van art. 7:658 BW ligt in de publiekrechtelijke regeling ten aanzien van de arbeidsomstandigheden, waarbij kan worden gedacht aan de voorschriften uit de Arbeidsomstandighedenwet alsmede aan de op die wet gebaseerde regelingen zoals het Arbeidsomstandighedenbesluit, terwijl deze voorschriften ook een belangrijke rol kunnen spelen bij het oordeel over de kenbaarheid van het gevaar en over de te nemen voorzorgsmaatregelen. Zie ook Bier, Aansprakelijkheid voor bedrijfsongevallen en beroepsziekten, diss. Utrecht, 1998, p. 325 en 332-334. Zie voorts Van der Grinten, Arbeidsovereenkomstenrecht, 2002, hoofdstuk 16, par. 2, Verhulp, T&C Arbeidsrecht, 2002, art. 7:658, aant. 2 en Christe, Losbl. Arbeidsovereenkomst aant. 3 en 8 met verdere verwijzingen. Wanneer het gaat om voorschriften die bescherming beogen te bieden tegen een specifiek gevaar dat zich in casu heeft gerealiseerd, zal het verzuim een dergelijk voorschrift na te leven de werkgever zwaar kunnen worden aangerekend; alsdan zal hem in beginsel slechts de mogelijkheid resten aan te tonen dat naleving van het voorschrift het ongeval niet had kunnen voorkomen: vgl. HR 14 april 1978, *NJ* 1979, 245 (Messaoudi/Hoehst) en het hiervoor genoemde arrest van 22 maart 1991, *NJ* 1991, 420 (Roeffen/Thijssen). Het ontbreken van een Arborichtlijn of een voorschrift behoeft overigens vanzelfsprekend niet eraan in de weg te staan dat een situatie voor de toepassing van art. 7:658 BW als gevaarlijk kan worden aangemerkt. Zie het hiervoor genoemde arrest van 5 november 2004 (De Lozerhof/Van Duyvenbode).

11. In het onderhavige geding heeft de werknemer gewezen op art. 3.11 juncto art. 3.26 Arbeidsomstandighedenbesluit, zoals het hof in rechtsoverweging 4.3.3 ook vaststelt. Art. 3.11 bepaalt dat vloeren van arbeidsplaatsen zoveel mogelijk vrij van oneffenheden en gevaarlijke hellingen zijn; de schakelbepaling van art. 3.26 houdt in dat art. 3.11 van overeenkomstige toepassing is op bouwplaatsen. Het hof heeft als vaststaand aangenomen dat er een niveauverschil bestond aan de voorzijde van de woning waar de werknemer zijn werkzaamheden had uitgevoerd, dat de werknemer bij het naar buiten stappen van die woning gereedschap en een speciekuip droeg, en dat hij niet bedacht was op een niveauverschil ter plaatse met als gevolg het ongeval en het scheu-

ren van de linkerenkelbanden. Bij zijn beoordeling is het hof voorts veronderstellenderwijs ervan uitgegaan dat het hoogteverschil ongeveer 30 cm bedroeg. Vervolgens heeft het hof de door hem te beantwoorden vraag of Hendriks redelijkerwijs gehouden was – gezien haar zorgplicht als werkgever in het algemeen en de specifieke wetgeving op het gebied van de arbeidsomstandigheden in het bijzonder – ter plaatse voorzorgsmaatregelen te nemen teneinde het onderhavige ongeval te voorkomen, ontkennend beantwoord. Deze ontkennende beantwoording heeft het hof – kort gezegd – hierop gegrond dat het tot de normale werkomstandigheden behoort dat er niveauverschillen als de onderhavige voorkomen op een bouwplaats als de onderhavige, dat de werknemer als ervaren stucadoor in redelijkheid daarop bedacht had dienen te zijn, dat het feit dat dergelijke niveauverschillen op een bouwplaats als de onderhavige voorkomen een algemeen gegeven is en dat de zorgplicht van Hendriks niet zover gaat dat zij in dit geval een ophoging van de bouwgrond had moeten treffen dan wel specifieke instructies aan de werknemer had moeten geven. Daarbij heeft het hof mede in aanmerking genomen dat er geen sprake was van een kuil of een ander obstakel, waarbij – aldus het hof – wel extra veiligheidsmaatregelen zijn geboden.

12. Tegen de achtergrond van het hiervoor onder 9 en 10 betoogde, slaagt naar mijn oordeel de in middelonderdeel 1 vervatte klacht dat 's hofs oordeel getuigt van een onjuiste rechtsopvatting dan wel zonder nadere motivering, die ontbreekt, onbegrijpelijk is. Hoewel het hof heeft vooropgesteld dat centraal staat de vraag of Hendriks gelet op haar zorgplicht als werkgever in het algemeen en op de specifieke wetgeving op het gebied van de arbeidsomstandigheden in het bijzonder (art. 3.11 juncto art. 26 Arbeidsomstandighedenbesluit) ter plaatse voorzorgsmaatregelen had moeten treffen, heeft het hof in zijn gewraakte rechtsoverweging bij de beantwoording van die vraag niet kenbaar tot uitdrukking gebracht welk gewicht het heeft toegekend aan bedoelde specifieke wetgeving, waaruit minst genomen moet worden afgeleid dat het bestaan van niveauverschillen op de bouwplaats een gevaarlijke situatie oplevert die zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Het hof heeft kennelijk groot gewicht toegekend aan het naar zijn oordeel bestaande algemene gegeven dat niveauverschillen als de onderhavige op een bouwplaats als de onderhavige voorkomen. Daarbij heeft het hof in het bijzonder ook van belang geacht dat de werknemer als 'ervaren' stucadoor in redelijkheid op dergelijke verschillen bedacht had moeten zijn. De ervarenheid van de werknemer vormt aldus eveneens een belangrijke schakel in de oordeelsvorming van het hof. 's Hofs oordeel dat de ervaring van de werknemer moet meewegen bij de beantwoording van de vraag welke voorzorgsmaatregelen van de werkgever mogen worden geveerd, is op zichzelf genomen juist, zoals uit het onder 9 vooropgestelde blijkt. De hierna te bespreken klacht van middelonderdeel 2 dat onbegrijpelijk is 's hofs oordeel dat de werknemer over relevante werkervaring beschikte,

moet evenwel slagen, zodat 's hofs arrest naar mijn oordeel reeds op die grond niet in stand zal kunnen blijven. Voorzover het hof tot uitdrukking heeft willen brengen dat voor de beantwoording van de vraag of Hendriks als werkgeefster aan haar zorgplicht heeft voldaan, op zichzelf doorslaggevend is dat niveauverschillen als de onderhavige op bouwplaatsen plegen voor te komen en dat dergelijke niveauverschillen in zoverre tot de normale werkomstandigheden behoren, heeft het hof bovendien miskend dat dit algemene gegeven – wat daarvan overigens zij – niet meebrengt dat de werkgever die dergelijke niveauverschillen op de bouwplaats laat voortbestaan ook ingeval het nemen van veiligheidsmaatregelen zoals het ophogen van de bouwondergrond dan wel het geven van instructies weinig bezwaarlijk is, heeft voldaan aan de op hem ingevolge art. 7:658 BW rustende zorgplicht, mede gelet op art. 3.11 juncto art. 3.26 Arbeidsomstandighedenbesluit en op algemene ervaringsfeit dat werknemers bij hun werkzaamheden niet altijd de noodzakelijke voorzichtigheid in acht nemen, met welk ervaringsfeit de werkgever rekening dient te houden. Ik moge in dit verband verwijzen naar de door Lindenbergh, a.w., p. 39, aangehaalde – als treffend aangeduide – passage uit de conclusie van mijn ambtgenoot Spier voor HR 2 oktober 1998, *NJ* 1999, 683, m.nt. JBMV (Cijssouw II): 'Er is geen goede reden waarom werknemers de prijs zouden moeten betalen van een algemeen gangbare foute praktijk.' Zie ook laatstgenoemd arrest en verder HR 6 april 1990, *NJ* 1990, 573 m.nt. PAS (Janssen/Nefabas) en Lindenbergh, a.w., p. 39. Voorzover het hof een en ander niet heeft miskend, is 's hofs oordeel zonder nadere motivering, die ontbreekt, onbegrijpelijk in het licht van de eisen die aan de werkgever worden gesteld, mede in aanmerking genomen de bepalingen van het Arbeidsomstandighedenbesluit, waaruit minst genomen valt af te leiden dat de onderhavige situatie voor de toepassing van art. 7:658 BW als gevaarlijk kan worden aangemerkt, de al dan niet bezwaarlijkheid van de te nemen voorzorgsmaatregelen en het algemene ervaringsfeit dat werknemers, ook ervaren werknemers, bij hun werkzaamheden niet altijd de noodzakelijke voorzichtigheid in acht nemen, met welk ervaringsfeit de werkgever rekening dient te houden.

De klacht dat 's hofs vaststelling dat geen sprake was 'van een kuil of een ander obstakel waarbij extra veiligheidsmaatregelen zijn geboden doch van een niveauverschil bij het verlaten van de woning aan de voorzijde' niet bijdraagt aan de begrijpelijkheid van de beslissing van het hof, lijkt eraan voorbij te zien dat aan 's hofs oordeel dat op Hendriks wel de verplichting rust extra veiligheidsmaatregelen te treffen ingeval zich op de bouwplaats een kuil bevindt, kennelijk de gedachtegang ten grondslag ligt dat niveauverschillen als de onderhavige op de bouwplaats plegen voor te komen en dat ervaren werknemers daarop dan ook bedacht moeten zijn doch dat dit niet het geval is bij kuilen, zodat 's hofs

oordeel – wat daarvan overigens zij – in zoverre wel consistent is.

13. Zoals gezegd, heeft het hof zijn gewraakte oordeel mede gegrond op zijn oordeel dat de werknemer als ervaren werknemer moest worden beschouwd, een oordeel waaraan het hof de slotsom heeft verbonden dat de werknemer bedacht had moeten zijn op het litigieuze niveauverschil op de bouwplaats. Middelonderdeel 2 betoogt evenwel met recht dat in het licht van de door middelonderdeel 2 bedoelde stellingen van de werknemer in diens memorie van antwoord, te weten dat de werknemer tot aan de dag van het ongeval werkzaam is geweest in bestaande woningen (oudbouw), alsmede in het licht van de door het middel bedoelde feitelijke vaststellingen van het hof, te weten dat het ongeval de werknemer is overkomen op zijn eerste werkdag in de nieuwbouw bij het verlaten van de eerste woning waarin hij zijn werkzaamheden verrichtte, onbegrijpelijk is 's hofs oordeel dat de werknemer in die zin over relevante werkervaring beschikte dat hij als ervaren stucadoor bedacht had moeten zijn op het feit dat er niveauverschillen zijn op een bouwplaats voor nieuwbouwwoningen en dat de zorgplicht van Hendriks niet zo ver gaat dat zij in dit geval voorzorgsmaatregelen, zoals een risico-inventarisatie op dit specifieke punt, dan wel een ophoging van de bouwondergrond tot de woningdrempel, had moeten treffen, dan wel specifieke instructies terzake aan de werknemer had moeten geven.

14. De slotsom is dat de beide middelonderdelen slagen en dat 's hofs arrest niet in stand kan blijven; verwijzing zal moeten volgen.

Conclusie

De conclusie strekt tot vernietiging van het bestreden arrest en tot verwijzing van de zaak ter verdere behandeling en beslissing.

Hoge Raad:

1. *Het geding in feitelijke instanties*

De werknemer heeft bij exploit van 3 december 2001 Hendriks gedagvaard voor de kantonrechter te 's-Hertogenbosch en – na vermeerdering van eis – gevorderd, kort gezegd, Hendriks te veroordelen om aan de werknemer te betalen een bedrag van f 269.671,58, met rente en kosten.

Hendriks heeft de vordering bestreden.

De kantonrechter heeft bij vonnis van 26 september 2002 Hendriks veroordeeld om aan de werknemer te betalen een bedrag van € 53.343,96, met rente en kosten.

Tegen dit vonnis heeft Hendriks hoger beroep ingesteld bij het gerechtshof te 's-Hertogenbosch.

Bij arrest van 14 juni 2005 heeft het hof het vonnis van de kantonrechter vernietigd en de vorderingen van de werknemer afgewezen.

(...)

2. *Het geding in cassatie*

(...)

De conclusie van de plaatsvervangend Procureur-Generaal strekt tot vernietiging van het bestreden arrest en tot verwijzing.

3. *Beoordeling van het middel*

3.1 In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

(i) De werknemer is op 29 september 1997 krachtens een arbeidsovereenkomst als tegelzetter/stucadoor in dienst getreden van Hendriks.

(ii) Op 5 januari 1998 is de werknemer tijdens de eerste dag van zijn werkzaamheden op een bouwplaats van nieuwbouwwoningen te 's Hertogenbosch een ongeval overkomen. Na de voltooiing van zijn stucwerkzaamheden in een woning waarin hij via de achterdeur was binnengegaan, verliet de werknemer de woning via de voordeur. Hij nam daarbij zijn gereedschap mee en droeg een kuip met het restant van de specie voor zich uit. Bij het verlaten van de woning verstpapte de werknemer zich en verzwikte hij zijn linker enkel, waarbij zijn enkelbanden zijn gescheurd.

(iii) Na het ongeval is de enkel in het gips gezet; vervolgens is een posttraumatische spierdystrofie opgetreden, met als gevolg dat de werknemer eind 1998 rolstoelafhankelijk is geworden. De werknemer is sedert de dag van het ongeval arbeidsongeschikt gebleven.

3.2 Aan zijn hiervoor in 1 vermelde vordering heeft de werknemer ten grondslag gelegd dat het ongeval heeft plaatsgevonden doordat hij bij het verlaten van de woning – die hij aan de achterzijde waar de grond vlak was, was binnengegaan – in een gat in de grond is gestapt. De grond voor de woning was, aldus de werknemer, niet geëgaliseerd en lag niet op het niveau van de drempel maar ongeveer 30 cm lager en was oneffen. Dit resulteerde in een 'afstapje' naar het maaiveld. Nu het ongeval hem in de uitoefening van zijn werkzaamheden is overkomen is Hendriks op de voet van art. 7:658 BW aansprakelijk voor de door hem ten gevolge van dat ongeval geleden schade. Hendriks heeft, aldus de werknemer, niet voldaan aan de op haar rustende plicht ervoor te zorgen dat de woningen waarin haar werknemers hun werk verrichtten, op een dusdanige wijze toegankelijk waren dat er geen gevaar voor ongevallen als het onderhavige bestond. Hij heeft voorts aangevoerd dat de werknemers van Hendriks geen onderricht hadden ontvangen met betrekking tot het veilig binnengaan en verlaten van de woning, en voorts dat Hendriks ten onrechte had nagelaten voldoende toezicht te houden op een werksituatie als de onderhavige.

Hendriks heeft daartegen het verweer gevoerd dat van schending van een op haar rustende zorgplicht geen sprake is nu het hier een typisch geval van verstappen betreft waartegen door een werkgever redelijkerwijs geen maatregelen te treffen zijn. In dat verband heeft zij betoogd dat van een kuil voor de vooringang van de woning geen sprake was en dat ook kruiwagens en dergelijke door de voordeur werden vervoerd. Voorts heeft zij betoogd dat de

uitvoerder met de werknemer een rondgang door de woningen had gemaakt. De werknemer heeft dit laatste betwist.

3.3 De kantonrechter heeft geoordeeld dat Hendriks aansprakelijk is voor de schade van de werknemer en heeft de vordering deels toegewezen. Het hof heeft bij het bestreden arrest het vonnis van de kantonrechter vernietigd en de vordering afgewezen. Daartoe heeft het hof, samengevat, het volgende overwogen.

Het hof gaat veronderstellenderwijs uit van de stelling van de werknemer dat het hoogteverschil aan de voorzijde van de woning ongeveer 30 cm bedroeg. Ook staat vast dat de werknemer bij het naar buiten stappen niet bedacht was op een niveauverschil ter plaatse van het ongeval (rov. 4.4.1).

Centraal staat de vraag of Hendriks redelijkerwijs gehouden was, gezien haar zorgplicht als werkgever in het algemeen en de specifieke wetgeving op het gebied van de arbeidsomstandigheden in het bijzonder, ter plaatse voorzorgsmaatregelen te nemen teneinde het onderhavige ongeval te voorkomen.

Dat is niet het geval. De werkzaamheden werden door de werknemer uitgevoerd in een nieuwbouwwoning op een bouwplaats en het behoort tot de normale werkomstandigheden dat er niveauverschillen van deze aard en omvang op een dergelijke bouwplaats voorkomen, ook bij nieuw te bouwen woningen. In dit geval was er geen sprake van een kuil of een ander obstakel waarbij extra veiligheidsmaatregelen zijn geboden, doch van een niveauverschil bij het verlaten van de woning aan de voorzijde. Daarop had de werknemer, als ervaren stucadoor, in redelijkheid bedacht dienen te zijn. Het feit dat er niveauverschillen van deze aard en omvang voorkomen op een dergelijke bouwplaats en dat men in het algemeen moet kijken waar men zijn voeten neerzet is een algemeen gegeven. De zorgplicht van Hendriks om te zorgen voor een veilige werkplek gaat niet zover dat Hendriks in dit geval voorzorgsmaatregelen, zoals een risico-inventarisatie op dit specifieke punt, dan wel een ophoging van de bouwondergrond tot de woningdrempel, had moeten treffen, dan wel specifieke instructies terzake aan de werknemer had moeten geven (rov. 4.4.2).

3.4.1 Onderdeel 1 van het middel klaagt dat het hof aldus heeft blijk gegeven van een onjuiste opvatting omtrent hetgeen de zorgplicht van art. 7:658 lid 1 BW in het licht van art. 3.11 in verbinding met art. 3.26 van het Arbeidsomstandighedenbesluit voor een werkgever als Hendriks in een geval als dit meebrengt. Deze klacht slaagt op grond van het volgende.

Art. 3.11 schrijft voor dat vloeren van arbeidsplaatsen zoveel mogelijk vrij van oneffenheden en gevaarlijke hellingen dienen te zijn en krachtens art. 3.26 is dit voorschrift van toepassing op bouwplaatsen. Een niveauverschil van 30 cm naast de voordeurdrempel is te beschouwen als een oneffenheid die ingevolge art. 3.11 zoveel mogelijk moet worden vermeden. Voorts geldt dat, óók indien zoals het hof heeft aangenomen zulke niveauverschillen behoren tot de

normale werkomstandigheden op dergelijke bouwplaatsen, een werkgever als Hendriks op grond van het genoemde specifieke veiligheidsvoorschrift in het Arbeidsomstandighedenbesluit alsmede op grond van art. 7:658 lid 1 BW zodanige maatregelen dient te treffen of aanwijzingen dient te geven als redelijkerwijs nodig zijn om te voorkomen dat een werknemer als de werknemer als gevolg van een dergelijk niveauverschil schade lijdt.

In het licht hiervan heeft het hof blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting met zijn oordeel dat erop neerkomt dat zulke maatregelen – het noemt in dit verband een risico-inventarisatie op dit specifieke punt, een ophoging van de bouwondergrond tot de woningdrempel, dan wel specifieke instructies aan de werknemer – niet van Hendriks konden worden gevegd, omdat de werknemer een ervaren stucadoor was die op zo'n niveauverschil bedacht diende te zijn en dat het een algemeen gegeven is dat 'men' in het algemeen moet kijken waar men zijn voeten neerzet. Aldus kent het hof namelijk bij de beantwoording van de vraag welke maatregelen of aanwijzingen in het licht van het genoemde specifieke veiligheidsvoorschrift in het Arbeidsomstandighedenbesluit redelijkerwijs van Hendriks mochten worden gevegd, beslissende betekenis toe aan de voorzichtigheid die mocht worden verwacht van de werknemer in een situatie die, ook al moge zij volgens het hof gebruikelijk zijn, niet in overeenstemming was met de genoemde veiligheidsvoorschriften. Daarmee miskent het hof dat bij de beantwoording van genoemde vraag tot uitgangspunt heeft te dienen dat het de werkgever is die rekening moet houden met het algemene ervaringsfeit dat ook in het werk ervaren en met de desbetreffende werkomstandigheden bekende werknemers niet steeds de noodzakelijke voorzichtigheid zullen betrachten. Het achterwege laten van maatregelen of aanwijzingen die redelijkerwijs nodig zijn teneinde schade voor de werknemer als gevolg van onveilige arbeidsomstandigheden te voorkomen kan dan ook niet, gelijk het hof heeft gedaan, gerechtvaardigd worden enkel met een beroep op hetgeen van een werknemer mag worden verwacht ten aanzien van het in acht nemen van de noodzakelijke voorzichtigheid in dergelijke omstandigheden.

3.5 Het voorgaande brengt mee dat het bestreden arrest niet in stand kan blijven en de overige klachten van het middel geen behandeling behoeven.

4. *Beslissing*

De Hoge Raad:

vernietigt het arrest van het gerechtshof te 's-Hertogenbosch van 14 juni 2005;

verwijst het geding ter verdere behandeling en beslissing naar het gerechtshof te Arnhem;

veroordeelt Hendriks in de kosten van het geding in cassatie, tot op deze uitspraak aan de zijde van de werknemer begroot op € 1.266,78 aan verschotten en € 2.600,-- voor salaris.